

Yeni dünyada yeni ufuklar; bir yaz okulu serüveni

Celalettin GÖÇKEN^a

Sayın Editör;

Yurtdışında bir süre eğitim almak, araştırma, staj veya gözlem yapmak; kendi alanında dünyada neler olup bittiğini yerinde görmek ve yeni teknikler öğrenmek, özellikle uygulamalı alanlarda becerilerini geliştirmek isteyen akademisyen ve öğrenciler için önemli bir fırsattır.

Yurtdışında staj ve kurslara katılmak isteyen biyoetik öğrencileri ile gözlemlerimi paylaşmak üzere, biyoetik alanında bu fırsatı sunan Yale Disiplinlerarası Biyoetik Merkezi Yaz Okulu ziyaretimden bahsetmek istiyorum.

Biyoetik konularda kendilerini geliştirmek isteyen Yale lisans öğrencileri için 2003'te yaz stajı olarak başlayan ve 2009'da yaz okuluna dönüştürülerek tüm dünyadan katılımcıları ağırlamaya başlayan bu yaz okulu, iki ay sürüyor.

Yaz Okulu'na başvurular bir önceki yılın Aralık ayına kadar devam ediyor. Başvurular özgeçmiş, biyoetiğin hangi konularına neden ilgi duyduğunuzu ve ne tür araştırmalar yapmak istediğinizi gösteren bir niyet mektubu ve danışmanınızdan alacağınız bir tavsiye mektubu ile yapılıyor. Seçilen öğrenciler ilerleyen aylarda e-posta yolu ile bilgilendiriliyor. Programa kabul edildiğiniz andan itibaren derslerinizi nasıl seçeceğiniz, ders notlarınızı nasıl edinebileceğiniz, öğrenciler için 2000\$ olan katılım ücretini nasıl ödeyebileceğiniz, kampüs yakınlarında nerelerde ikamet edebileceğiniz, kampüste ring servisleri nasıl kullanabileceğiniz ile ilgili bilgileri e-posta yoluyla almaya başlıyorsunuz.

Okul, 2014'te çoğu ABD'den olmak üzere birçok ülkeden ve meslekten 80 civarında öğrenciyi ağırladı. Katılımcıların dörtte üçünden fazlası, tıptan felsefeye, biyomedikal mühendisliğinden antropolojiye, sosyolojiden biyolojiye, hemşireliğe kadar çok çeşitli alanlardan üniversite öğrencisi idi. Uzman ve pratisyen hekim, vaiz, akademisyen, sosyal çalışmacı, hemşire gibi farklı mesleklerden katılımcılar da bulunmaktaydı.

Yaz Okulu programı temel olarak sabah dersleri ile öğleden sonra seminerlerinden oluşuyor. Bunların yanında, bir diğer önemli biyoetik merkezi olan The Hastings Center'a, bir Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GDO) üreticisi olan Monsanto Şirketi'ne, ABD'nin ilk hospisi olan Connecticut Hospice'e geziler yapılıyor.

Sabah dersleri genellikle Yale Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde çalışan akademisyenler tarafından verile de programda diğer üniversitelerden ve biyoetik merkezlerinden bilim insanları da yer alıyor. Katılımın zorunlu olduğu sabah dersleri ortalama bir saat sürüyor ve ardından soru-cevap kısmına geçiliyor. Hafta içi her sabah farklı bir uzmandan, iklim değişikliğinden ilaç bağımlılığına, Kızılderili dini ve çevre etiğinden şiddet ve nedenlerine, robotlar ve teknoapiensten nöroplastisiteye uzanan çok çeşitli konularda ders dinliyorsunuz.

Öğleden sonra seminerleri hafta içi dört gün yapılıyor. 15-20 kişiden oluşan gruplara bir moderatör liderlik ediyor. Her grupta tartışılan konular farklılık gösteriyor; "Afet Etiği", "Anlatsal Etik", Obezite ve Etik", "Nöroetik", "Engelliler ve Biyoetik", "Popüler Kültür ve Biyoetik", "Dini Gelenekler ve Biyoetik"

^a Doktora öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı ✉ celalettingocken@yahoo.com

seminer gruplarından bazıları. İlgili alanlarınıza göre her ay için bu gruplardan iki tanesini seçip düzenli olarak katılmanız gerekiyor. Diğer gruplara dinleyici olarak katılmanız mümkün. Her seminer grubunun ders öncesi okunması gereken materyalleri var ve derslerde tartışmalar çoğunlukla bu materyaller üzerinden ilerliyor. Verim almak için ders öncesi hazırlık yapmak gerektiğinden ikiden fazla gruba katılmak zorlayıcı olabiliyor.

Yaz okulunun en ilgi çekici bölümünün münazaralar olduğu söylenebilir. “Hekim yardımlı intihar yasal olmalı mı?” türünden sorulara öğrencilerin savunma ve muhalefet gruplarına ayrılarak yanıt bulmaya çalıştığı bu etkinliklerde bazı öğrenciler düşüncelerine karşıt olan grupta yer alarak görüşlerini savunmaya çalıştı. Tartışmalar, merkezin araştırmacılarından oluşan jüri tarafından argümanlarının güçlülüğü ve tutarlılığı yönünden değerlendirildi.

Yaz okulu kapsamında ayrıca üç merkez ziyaret ediliyor. The Hastings Center dünyanın ilk ve önde gelen biyoetik merkezlerinden olup, bugün çalışmalarını sağlık bakımı, çocuklar ve aileler, yaşlanma/kronik hastalıklar/yaşam sonu, güncel bilim/teknoloji, insan ve doğa olmak üzere beş ana başlıkta yürütmektedir. Yale Biyoetik Merkezi ile beraber ziyaretçi araştırmacı programları düzenleyen merkezin araştırmacıları, ziyaretimizde “Nöroetik”, “İnsan ve Doğa” başlıklı sunumlar yaptılar.

İkinci ziyaret, Hindistan’da yüzlerce çiftçinin intiharından sorumlu tutulmasıyla tanınan Monsanto Şirketi’neydi. GDO devri bu şirketteki araştırmacılar, sürdürülebilir tarım için çalıştıklarını vurgulayarak bu teknolojinin gerekliliği ve önemi konusunda bir seminer sundular.

Connecticut Hospice, ABD’nin ilk hospisi. Hastanın durumuna göre evde bakım hizmetleri de verebilen kuruluştaki, ağrı ve semptom yönetiminde uzmanlaşmış sağlık ekibi yanında gönüllü çalışanlar da bulunuyor.

Programın sonunda her öğrencinin, biyoetik alanında kendi belirlediği bir konuda 15 dakikayı aşmayan bir sunum yapması gerekiyor. Ben Türkiye’deki biyoetik lisansüstü eğitim programlarını, biyoetik alanında faaliyet gösteren merkez ve dernekleri ve ilgili yayın organlarını tanıtan bir sunum yaptım. Final sunumları arasında “Aydınlatılmış Onam ve Çocuklar”, “Üremeye Yardımcı Teknikler” gibi biyoetiğin klasik konuları yanında, “Eşcinsellik ve Kan Bağışı”, “Nöroetik”, “Robotlar ve Etik” gibi görece olarak yeni tartışılmaya başlanan konular yer aldı. Sunumların ardından kapanış yemeği ve diploma töreni ile yaz okulu sona erdi.

Sonuç olarak bu yazıda özetle, 2014 yazında katıldığım Yale Biyoetik Merkezi Yaz Okulu deneyimlerimi paylaştım. Alanımızda yurt dışı staj ve kurs olanakları arasında, biyoetiğin bir çok sorun kümesini içeren kapsamlı programı ile tüm yazı değerlendirebileceğiniz bu okul, oldukça uygun bir seçenek gibi görünüyor.